

büntetőfeljelentéssel való fenyegetés vagy ehhez hasonló tényállások — válhatik a szuperkvótára irányuló kötelezettség elvállalása semmissé. Ezt a határozatot a Hítelvédlem 1932. szeptember 9-én megjelent 27. számában „A jóerkölcsökbe ütközik-e magánegyességnél a szuperkvóta kikötése?” című cikkemben részletesen ismertettem.

UTSZÉLI JOGESET.

Kamat és uzsora. A hitelkérdés, és ezen belül különösen a kamat és uzsora problémái, ma a közérdeklődés gyújtópontjában állanak. Nagy tömegeket közvetlenül érintő jelentőségüknél fogva régen túlnőtték a gazdasági és jogi vizsgálódások körén és az érdekképviseleti és politikai fantázia szárnyain lebegnek ködös messzeségekbe. E téren ma már nem a közgazdász és jogász hallatja szavát, hanem a vidéki olvasókörök naiv és lelkes kórusa és a nagy politikának e dalárdák népies motívumait kevesebb naivitással, de annál határozottabb célkitűzéssel hangszerelő zenekara. A száraz tudományos témából csillogó jelszó és korteshordóról lengett zászló lett: és ha ez egyszer már megtörtént, meddő kísérletezés volna visszavezetni az objektív vizsgálódások korlátai közé.

A Polgári Jog nem akar késői Don Kihote módjára a jogtudomány létezett és megkopott fegyvereivel harcolni a közhangulat szélmalmai ellen, amelyeket az idők szele kerget délirábos ürességek felé. Éppen ezért a kamat és uzsora kérdéseiben nem Grossschmidot fogjuk idézni, nem a törvény és judikatura tanulságain építjük fel rendszerünket. Korszerűek leszünk mi is, ezért az egyik érdekelt érdekképviselethez fordulunk, hogy annak objektív bölcsességével világítsunk a probléma utvesztőjébe. A teoretikus veleszületett gyöngeségeként, csupán annyiban maradunk hűek a jogászai hagyományokhoz, hogy az *audiatur et altera pars* elvét alkalmazva, azt az érdekképviseletet szólaltatjuk meg, amely az utóbbi időkben kézenfekvő okoknál fogva meglehetősen népszerűtlen és ennek folytán — a szakmabeli kifejezéssel élve — rossz sajtója volt.

Külön e célra felfingerelt tudósítónk az *Uzsorások Országos Egyesületét* kereste fel és annak vezetőségétől kért nyilatkozatot az aktuális hitelkérdésekről.

Kamatlábon forgó kastélyának pánceletermében fogadott Velencei Mór, az ősz elnök. A terem diszkrét előkelőséggel hangsúlyozta az Egyesülés közcélú tevékenységét. A bejárat mellett Shylock és több szövetségi igaz-

gató mellszobra állott; a falról kötelek és zsinórok függtek, az adóst guzsbakötő szerződések kellékei; revolverek és szörnyű géppuskák, amelyekkel a hitelező kényszeríti szokásszerűen adósát arra, hogy kölcsönpénzt fogadjon el tőle. Gyászjelentések tömege: áldozatok, akik elpusztultak, mert uzorástól sem kaptak hitelt. Egy csatakép: a magyar kormány tüzzel vassal védekezik a pénztkináló külföldi hitelezők koncentrált támadása ellen. Az ablakból boros kilátás nyílik a befagyott hitelekre.

Az ősz elnök tudósítónk könnyelműségét és tapasztalatlanságát kihasználva, őt szóhoz sem engedte jutni, hanem szakálát simogatva beszélni kezdett:

„Szívesen állok a Polgári Jog rendelkezésére, hiszen az Önök olvasói túlnyomóan ügyvédek, akik — amint azt a miniszterelnök ur parlamenti beköszöntőjében megmondta — részben szűkebb kollegáim. Nyilatkozatomért semmi tiszteletdíjat nem igénylek, mert bár ismerem e téren bőkezűségüket, nem akarom hogy ezuttal a szolgáltatás és ellenszolgáltatás között szembetűnő aránytalanság mutakozzék.”

„A hitelkérdés körüli viták kieleződése, szorosan összefügg a mezőgazdaság válságos helyzetével. Mezőgazdasági kamarák, érdekképviselések, agrárpolitikusok valahányszor a magyar föld válságáról és égető reformjáról beszélnek, szinte teljesen kizárják érdeklődésük köréből azokat a törekvéseket, amelyeket — mint például a többtermelést, birtokreformot, racionalizálást, öntözőcsatornák építését stb. — a tájékozatlan városi ember a mezőgazdasági program gerincének tartana és következetes egyértelműséggel fordítják minden figyelmüket és erejüket a hitelproblémák megoldása felé. A hitelproblémákkal való foglalkozás viszont ez egyoldalú szemléletben, kimerül az adósi kötelezettség részleges, vagy teljes meglazításának és a fizetés megtagadásának változatos jogi formulákon keresztül történő megkonstruálásában”.

„Jogalkotásunkat, bár nem a szándék határozottságával és átütő erejével, de következetesen érvényesülő sugalomként hosszú idő óta befolyásolja az adósvédelem gondolata: magánjogunk számos intézménye, a valorizációs gyakorlat fejlődése, végrehajtási és kényszeregyezségi jogszabályaink, mind élesebben tükrözik ezt a tendenciát. De az utóbbi évek törvényei e sugallatot *öncéllá* emelték. A korszerű jogalkotás, az új kamatrendeletek, uzoratórvény, moratórium rendelkezések meredek lejtőjén, egyenletesen gyorsuló sebességgel halad sötét mélységek felé. Én azt hiszem, hogy ennek a deflációs jogalkotásnak betetőzője az adósok börtönének emlékére intézményesített *hitelezői*

börtön lesz, ahová statáriális uton fognak beutalni mindenkit, aki szerződéses jogait a fennálló törvények értelmében érvényesíteni kívánja".

„Végzetes csalódása a közönségnek az, amely egy céltudatos propaganda eredményeként azonosítja a mezőgazdaság érdekeit az adós érdekekkel. Az igazság ott van, hogy a mezőgazdasági termelés regenerációja nincsen természetes összefüggésben a kamatok elengedésével vagy lefaragásával, moratóriumokkal, viszont nem képzelhető el a forgalom biztonságának és a hitelellátás folytonosságának megővése nélkül. A hitel az az éltető forrás, amelyből a mezőgazdasági termelés évről évre megújodik és a szerencsétlen jogszabályok épen azokat a csatornákat fagyasztották be, amelyeken keresztül a regeneráló erő rendeltetési helyére jutna".

„Második optikai tévedése a közvéleménynek az a meggyőződés, hogy a magyar mezőgazdaság a teljes eladósodottság állapotában van és a végső katasztrófától csupán rendkívüli intézkedések menthetik meg. A valóság az, hogy a magyar földbirtoknak ma is csupán 30 %-a van túlterhelve, a vidéki pénzügyintézetek jelentései pedig egyértelműen arról számolnak be, hogy — különösen a bankzárlat idejéig — az adósok túlnyomó része a megszokott tempóban és megbízhatósággal teljesítette fizetési kötelezettségét".

„A háttér objektív megvilágításában megállapítható tehát, hogy a mezőgazdasági hitelkérdés divatos kezelése a darvini természetes kiválasztásnak egy fordított folyamatát idézi elő: a gyenge, hibás és beteg gazdaságok életfeltételeit reakényszeríti az egészséges gazdasági alanyokra és ezzel — anélkül, hogy a betegeken segítené — oly mértékben inficiálja a levegőt, hogy abban egészségesek is lassanként el fognak sorvadni. Nem szolgál menségül a szociális kiegyenlítő igazságra való hivatkozás sem: nem az átlagos többség érdeke determinálja ez esetben a külön érdekelt hordozó kisebbség sorsát — a magyar földbirtok nagyobb részében ma is intakt — a törvényi rendezés nem az érdekek többsége sulya, csupán a szenvedélyesebben és hangosabban hirdetett érdekek irányában tolódott el".

„Az adósvédő irány egyik legnépszerűbb jelszava a kamatláb leszállításának kívánalma. A kamat olcsóbbodása kétségtelenül egyik leghathatósabb ösztönzője a tőke intenzívebb kihasználásának, a termelő erők elevebb lüktezésének — de csak akkor, ha a kamatláb csökkenése a gazdasági élet természetes alakulásaként és nem a törvényhozó parancsa szerint történik. Veszedelmes tévedés, amely szemléletében és hatásában meglepően hasonlít az inflációs elméletekhez, ha kormányzó köreink azt hiszik, hogy a hi-

ányzó tőkét pótolni lehet a mesterségesen leszorított kamat által rejtkehelyeikből előcsábított inproduktív tőkékkel. Egészséges fejlődő gazdasági életben meg van az indokolt-sága a kamatláb külső eszközökkel történő leszállításának: a tőke lemondhat használati értékének egészéről, ha ez oldalon való veszteségét bőven kárpótolva látja egy gyara-podó termelésből és a vállalkozás kiszélesedéséből eredő nyereségével. De tőkeinség és fogyasztási válság idején a kamatláb mesterséges leszállítása teljesen alkalmatlan esz-köz a gazdálkodás regenerálására".

„Egyébként minden törvényes intézkedés, amely a tőke és kamat szabadon bontakozó formáit a maga papiros betűi által emelt korlátok közé akarja szorítani veszedelmes, lég-jobb esetben meddő marad. A legdrágább hitel az, amely nem kerül folyósításra. Mit ér a gazda azzal, hogy 8 % helyett csak 6 % kamatot kell fizetnie és ha tőketörlesztési kötelezettsége hónapról hónapra eltolódik, ha ezzel szem-ben nem kap többé új hitelt és ha a — minden joggal — nyugtalan és ijedt hitelező nem bocsájtja rendelkezésre azt a forgó tőkét, amellyel gazdálkodása folytonosságát bizto-síthatja?”.

„A mind szertelenebbül bontakozó adósvédő rendel-kezők így nemcsak a forgalom rendjét bontják meg, nem-csak az egészséges gazdasági alanyok életműködését teszik lehetetlenné, hanem még messzehangzó célkitűzésüket, az adósok védelmét sem fogják szolgálni. Épen ellenkezőleg elrekesztik az amugy is fogyatékos tőkék útját és megaka-dályozzák, hogy elérjenek azokra a helyekre, ahol a gaz-dálkodás a legegészségesebben szükségeli és ahová a normális kamat irányításával a forgalom jogvédett medrében feltét-lenül el is jutnának. A gazdasági élet természetes adottságait megtagadó kamatszabályozás soha sem fog az adósok helyzetének könnyítésében jelentkezni, hanem a pénzpiac zavarában és nyugtalanságában, a bcl és külföldi hitelezők visszariasztásában, a hitelforrások bedugulásában, végső eredményében a forgalom megbénulásában”.

„Jogalkotásunk a gazdasági ellentétek harcában immár esztendőök óta egy nagy elvi tévedés szemléletében él: egy-oldalu érdekeket erkölcsi követelményekként fog fel, az egymásra csapó erők egyikének favorizálását a jog alap-elveiből folyó szükségességnek látja és divatos-sá lett párt-politikai jelszavakból, örök érvényességre szánt kötelező jogtételekre következtet. A jogalkotás szemléletének vég-zetes tévedése ez, mert a gazdasági életben folyó küzdel-mek nem az erkölcsnek az erkölcstelenséggel, a jognak a jogellenességgel való ellentétéből erednek, hanem tipiku-san hatalmi pozíciókért folyó harcok, a kereslet és kínálat

örök törvényei szerint kialakult természetes kiegyenlítésre törökek és eredetüket nem a szembenálló felek és gazdasági rétegek etikai emelkedettségében, vagy annak hiányában, hanem egyedül gazdasági adottságokban birják“.

Velencei Mór nagyot sóhajtva befejezte előadását. Tudósítónk hálásan megköszönte a nyilatkozatot és bucsuzóul a következőket jegyezte meg:

„Az oroszlan barlangjában a kíméletlenség és a kizsákmányolás elméletének hirdetését vártam. Ezzei szemben olyan elfogulatlan és önmérséklő világításban ismertem meg a problémát, hogy fel kell vetnem Elnök Ur előtt a kérdést: miért kell mindezeket az uzsorások tiszteletreméltó exponensének kifejtteni és miért nem hirdetik a nyilvánosság előtt ugyanezt és ugyanígy, a hitelezői érdekeltségek, első sorban a magyar pénzintézetek vezetői?“

Mire Velencei Mór mélabús mosollyal így szóla:

„Ha ugyanilyen őszinteséggel fejtenék ki a helyes hitel és kamatpolitikáról szóló véleményüket, akkor a közvélemény már régen nem velünk foglalkozna, hanem öreájuk sütné az uzsorás bélyeget“.

Az interview hitelül:

Dr. Varannai István

ÜGYVÉDSÉG.

A budapesti ügyvédi kamara közgyűlésének megreformálása. A budapesti ügyvédi kamara legutóbbi közgyűléseinek lefolyása bebizonyította, hogy a közgyűlés szervezete reformra szorul. Az ügyvédi szervezetek és pártok majdnem kivétel nélkül állottak a reform gondolata mellé és leszögezték az álláspontjukat a közvetett képviseleti rendszer mellett.

A reformterv elgondolása szerint a tagok összessége csak a vezetőség, a választmány és a közgyűlés tagjainak megválasztásának hatáskörével bíró háromévenkint tartandó nagyközgyűlésen (választási közgyűlésen) gyakorolhatná jogait, míg a közgyűlés egyéb törvényes hatásköre a kisközgyűlésre szállna át.

A kisközgyűlésnek tagjai lennének hivatalból: a megválasztott tisztviselők és választmányi tagok, az ügyvédi tanácsnak és az ügyvédvizsgáló bizottságnak a tagjai és a közgyűlési tagságra külön megválasztott kamarai tagok. Van olyan törekvés, hogy a közgyűlési tagok számát minél szűkebbre szorítsák. Mi ezt a törekvést nem tudjuk helyeselni. A kisközgyűlés csak akkor felelhet meg rendeltetésének, ha abban a lehetőséghez képest a kar minél szélesebb rétegei bevonatnak. Elgondolásunk